

Δημώδης Βυζαντινή Λογοτεχνία

Διδάσκων: Καθηγητής Ιωάννης Μαυρομάτης

**3^η ενότητα: «Το κείμενο του Διγενή Ακρίτη:
χειρόγραφο Grottaferrata»**

Περιγραφή θεματικής ενότητας: Ο πρώτος λόγος της διασκευής της Grottaferrata. Σύγκριση με το αντίστοιχο μέρος των άλλων χειρογράφων. Ιστορικές αναφορές που περιλαμβάνονται στο κείμενο.

Λέξεις κλειδιά: Erich Trapp, Elizabeth Jeffreys, Πάνορμον, Ανατολικόν, Αδνουμιάτης.

Ανάλυση - Σχολιασμός

Η διγλωσσία στα υστεροβυζαντινά γράμματα. Γένεση του δεκαπεντασύλλαβου. Ακριτικό έπος (γένεση του έπους και ιστορική του βάση, σχέση του με τα ακριτικά τραγούδια, οι διασκευές Grottaferrata και Escorial), Προδρομικά ποιήματα (συγγραφέας, σημασία τους για τη γνώση του βίου της εποχής), Σπανέας, Μιχαήλ Γλυκάς. Περίοδος της Φραγκοκρατίας: ιστορική τοποθέτηση, «Χρονικό του Μορέως», «Χρονικό των Τόκκων». Τα βυζαντινά ιπποτικά μυθιστορήματα. Έμμετρες διασκευές μυθιστορημάτων. Ηθικοδιδασκτική και αλληγορική ποίηση. Ποιήματα από τον κόσμο των ζώων.

Ανάλυση – Σχολιασμός (συνέχεια)

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο εκπαιδευόμενος αναμένεται να γνωρίζει και να κατανοεί θέματα που σχετίζονται με:

- τη διγλωσσία στα υστεροβυζαντινά γράμματα
- τη γένεση του δεκαπεντασύλλαβου
- το ακριτικό έπος (γένεση του έπους και ιστορική του βάση, σχέση του με τα ακριτικά τραγούδια, οι διασκευές Grottaferrata και Escorial)
- Προδρομικά ποιήματα (συγγραφέας, σημασία τους για τη γνώση του βίου της εποχής)

**Ακολουθούν τα υπό εξέταση κείμενα με το
σχολιασμό τους**

(Διγενής Ακρίτης - Διασκευή Grottaferrata)

<Βασιλείου Διγενοῦς Ἀκρίτου· λόγος πρῶτος>

Ἐπαινοὶ καὶ τρόπαια κατορθωμάτων 1ε
τοῦ τρισμάκαρος Ἀκρίτου Βασιλείου,
τοῦ ἀνδρειοτάτου τε γενναιοτάτου,
ἰσχὺν ἔχοντος παρὰ Θεοῦ ὡς δῶρον
5 καὶ κατατροπώσαντος πᾶσαν Συρίαν,
τὴν Βαβυλῶνα, Χαρζιανὴν τε ὅλην,
Ἀρμενίαν τε καὶ τὴν Καππαδοκίαν,
τὸ Ἀμόριν τε καὶ τὸ Ἰκόνιν ἅμα,
τὸ περίφημον καὶ μέγα κάστρον ἔτι,
10 τὸ δυνατὸν τε καὶ καταχυρωμένον,
τὴν Ἄγκυραν λέγω τε καὶ πᾶσαν Σμύρνην,
καὶ τὰ παρὰ θάλασσαν καθυποτάξας.
Δηλώσω σοι γὰρ τὰς αὐτοῦ πράξεις ἄρτι
ὡς εἰργάσατο ἐν τῷ παρόντι βίῳ,
15 πῶς πολεμιστὰς δυνατοὺς καὶ ἀνδρείους
κατεπτόησε καὶ πάντα τὰ θηρία,
ἔχων συνεργούσαν τε Θεοῦ τὴν χάριν,
καὶ Θεοτόκου τῆς ἀκαταμαχήτου
καὶ τῶν ἀγγέλων ἅμα καὶ ἀρχαγγέλων,
20 τῶν ἀθλοφόρων καὶ μεγάλων μαρτύρων,

Title: not in G; added by Legrand on the basis of the headings in the remaining books.
1 κατορθωμάτων Papadimitriou, 1947, 124, note 6: ἐγκώμιόν κα . . . μ . τ G ἐγκώμιόν
τε Legrand

4 ἰσχὺν corr.: τοῦ τὴν ἰσχὺν G

- Θεοδώρων τε τῶν παενδοξοτάτων,
 τοῦ στρατηλάτου καὶ τοῦ τίρωνος ἄμα,
 τοῦ πολυάθλου γενναίου Γεωργίου,
 καὶ θαυματουργοῦ καὶ μάρτυρος μαρτύρων 1v
 25 ἐνδοξοτάτου Δημητρίου, προστάτου
 τοῦ Βασιλείου καὶ καύχημα καὶ κλέος
 τοῦ νικοποιοῦ ἐν τοῖς ὑπεναντίοις
 Ἄγαρηνοῖς τε καὶ τοῖς Ἰσαηλίταις,
 Σκύθοις βαρβάροις τοῖς λυσσῶσιν ὡς κύνες.
- 30 Ἦν ἄμιρᾶς τῶν εὐγενῶν πλουσιώτατος σφόδρα
 φρονήσεώς τε μέτοχος καὶ ἀνδρείας εἰς ἄκρον,
 οὐ μέλας ὡς Αἰθίοπες, ἀλλὰ ξανθός, ὠραῖος,
 ἀνθῶν ἄρτι τὸ γένειον εὐπρεπέστατον, σγοῦρον.
 Εἶχεν ὀφρύδιν πεπανὸν καθάπερ πεπλεγμένον·
 35 βλέμμα γοργόν, ἐνήδουον, πλήρης ἔρωτος γέμον,
 ὡς ῥόδον ἐξανέτειλεν ἐν μέσῳ τοῦ προσώπου·
 ὡς κυταρίσσειν ἔμνοστον τὴν ἡλικίαν ἔχων,
 εἶπεν ἂν τις ἰδὼν αὐτὸν εἰκόμι εἰοικέναι·
 σὺν τούτοις ἀκατάμαχον τὴν ἰσχὺν κεκτημένος
 40 καθ' ἑκάστην ἐσχόλαζεν εἰς θηρίων πολέμους·
 τόλμην πειράζων τὴν αὐτοῦ καὶ ἀνδρείαν θαυμάζων
 ὡς θαῦμα πᾶσι προὔκειτο τοῖς αὐτὸν καθορῶσι.
 Δεινὸν δὲ πρᾶγμα πέφηεν εἰς τοὺς νέους ἡ δόξα.
 Τῷ γὰρ πλουτεῖν διεπαρθεῖς καὶ ὄγκῳ τῆς ἀνδρείας
 45 στρατολογεῖν ἀπήρξατο Τούρκους καὶ Διλεμίτας,
 Ἄραβίτας τε ἐκλεκτοὺς καὶ πεζοὺς Τρωγλοδύτας·
 εἶχε καὶ τοὺς ἀγούρους του χιλίους γουλαμίους,
 ἀδνουμιάτας ἅπαντας ἐπαξίως ῥογεύσας.
 †Ἐξέπνευσε† πνέων θυμοῦ κατὰ τῆς Ῥωμανίας· 2r
 50 τὰ μέρη δὲ καταλαβὼν χώρας τοῦ Ἡρακλέος
 πόλεις ἠρήμωσε πολλὰς ἐρήμους καταστήσας

31 ἄκρον Kalonaros, cf. G4.798, 6.795: ἄκρος G

38 εἶπεν Chatzís, 1932, 263: εἶπερ G

45 Διλεμίτας Karolidis, 1905/6, 218: Διλεβίτας G

47 γουλαμίους Grégoire, 1931b, 482: γουλαβίους G

49 †Ἐξέπνευσε† G, obelised by Trapp: ἐξέπλευσε Tsorpanakis, 1960, 80 ἐξίπνευσε Grégoire, 1942, 50

- καὶ πλήθη ἤχμαλώτευσε λαοῦ ἀναριθμήτου,
 ἀπροφυλάκτων τῶν μερῶν ἐκείνων τυγχανόντων
 (οἱ γὰρ ἐκεῖ φυλάσσοντες ἔτυχον εἰς τὰς ἄκρας)
- 55 καὶ ὡς ἐκ τούτου ἄδειαν μεγάλην συναντήσας,
 διαδραμῶν Χαρζιανὴν Καππαδοκίαν φθάνει
 καὶ εἰς οἶκον τοῦ στρατηγοῦ ἀθρόως ἐπιπίπτει.
 Τὰ δὲ πραχθέντα ἐν αὐτῷ τίς εἰπεῖν ἐξισχύσει;
 Πάντας γὰρ ἐθανάτωσε τοὺς ἐκεῖ εὐρεθέντας,
- 60 πλοῦτον ἀφείλετο πολύν, ἐσκύλευσε τὸν οἶκον
 καὶ κόρην ἤχμαλώτευσε πάνυ ὠραιότατην,
 θυγατέρα τοῦ στρατηγοῦ, τυγχάνουσαν παρθένου.
 Ὑπῆρχε δὲ ὁ στρατηγὸς ἐν ἐξορίᾳ τότε
 καὶ οἱ τῆς κόρης ἀδελφοὶ ἔτυχον εἰς τὰς ἄκρας.
- 65 Ἡ μήτηρ δὲ τὰς τῶν ἔθνῶν ἀποφυγοῦσα χεῖρας
 ἅπαντα γράφει παρευθὺς τοῖς υἱοῖς τὰ συμβάντα,
 τὴν τῶν ἔθνῶν τὴν ἔλευσιν, τὴν ἄρπαγὴν τῆς κόρης,
 τῆς φιλτάτης τὸν χωρισμὸν, τῶν συμφορῶν τὸ πλήθος.
 Προσέθηκε δὲ τῇ γραφῇ καὶ τάδε μετὰ θρήνων:
- 70 «ὦ τέκνα ποθεινότατα, οἰκτεῖρατε μητέρα
 ψυχὴν ἀθλίαν ἔχουσαν καὶ μέλλουσαν τεθνάναι·
 ἀγάπης μνημονεύσατε ἀδελφῆς τῆς ἰδίας,
 ἐλευθερώσαί σπεύσατε ἀδελφὴν καὶ μητέρα,
 τὴν μὲν δουλείας τῆς πικρᾶς, κάμει δὲ τοῦ θανάτου.
- 75 Δώσωμεν πᾶσαν ὑπαρξιν ἕνεκεν τῆς φιλτάτης·
 ζωὴν μὴ προτιμήσητε διὰ τὴν ἀδελφὴν σας, 2ν
 ἀδελφὴν ἐλεήσατε, τέκνα μου, τὴν ἰδίαν,
 ἀπέλθετε μετὰ σπουδῆς εἰς ἀνάρρυσιν ταύτης·
 εἰ δ' οὐ, θανοῦσαν ὄψεσθε μητέρα ὑπὲρ τέκνου
- 80 καὶ τὴν κατάραν τὴν ἐμὴν λήψεσθε καὶ πατρῶαν,
 εἰ τοῦτο οὐ ποιήσητε καθὼς ὑμῖν ὑπέσχον.»
- Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, στενάξαντες ἐκ βάθους
 καὶ δακρῶν κατάβροχοι οἱ πέντε γεγονότες,
 ἀλλήλους προεπέμποντο τοῦ ἀπελθεῖν σπουδαίως,
- 85 «Ἄς ἀπέλθωμεν,» λέγοντες, «σφαγῶμεν ὑπὲρ ταύτης.»

53 ἀπροφυλάκτων Kalonaros: ἀπροφυλάκτων G

75 Δώσωμεν corr.: δώσωμεν G

79 εἰ δ' οὐ Eideneier. 1970. 301. cf. Dangitsis. 1958/9. 228: εἰ δ' οὐν G

- Εὐθύς ἵππων ἐπέβησαν καὶ ὤχοντο τοῦ δρόμου
 συνεπομένους ἔχοντες ὀλίγους στρατιώτας·
 καὶ μηδὲν ἀμελήσαντες, ὕπνου μὴ κορεσθέντες,
 διὰ βραχέων ἡμερῶν ἐφθασαν τὰ φουσαῖα
 90 εἰς τὴν κλεισοῦραν τὴν δεινὴν ἣν Δύσκαλον καλοῦσι·
 καὶ μακρόθεν πεζεύσαντες ἔνθα τὰς βίγλας εὗρον,
 δι' ὑπομνήσεως αὐτῶν δεήσεως ἐγγράφου
 ἤχθησαν πρὸς τὸν ἀμιρᾶν τῆ ἐκείνου προστάξει.
 Ὑπῆρχε δὲ καθήμενος ἐφ' ὑψηλοῦ τοῦ θρόνου,
 95 χρυσοκολλήτου, φοβεροῦ, ἀπέξωθεν τῆς τένδας·
 κύκλω αὐτοῦ παρίσταντο πλήθη ἀνδρῶν ἐνόπλων.
 Καὶ πλησίον γενόμενοι, ἀκούει τούτων λόγους,
 καὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν μέχρι τρίτου ἐδάφους
 μετὰ δακρύων ἔλεγον τῷ ἀμιρᾶ τοιάδε:
- 100 «Ἀμιρᾶ, δοῦλε τοῦ Θεοῦ καὶ πρῶτε τῆς Συρίας, Ε59, 60, 129
 νὰ φθάσης εἰς τὴν Πάνορμον, ἴδης τὸ μασιγίδιον,
 νὰ προσκυνήσης, ἀμιρᾶ, τὸν κρεμάμενον λίθον, 3ε
 καὶ ἀξιωθῆς ἀσπάσασθαι τὸ μνημα τοῦ Προφήτου,
 νὰ ἀκούσης <καὶ> τῆς προσευχῆς τῆς καθιερωμένης.
- 105 Κόρην τερπνὴν ἀφήρπαξας, ἀδελφὴν ἡμετέραν·
 πώλησον ταύτην πρὸς ἡμᾶς, δοῦλε Θεοῦ ὑψίστου,
 καὶ ἀντ' αὐτῆς σοὶ δώσομεν πλοῦτον ὅσον κελεύεις.
 Θρηνεῖ γὰρ δι' αὐτὴν ὁ πατὴρ ὡς μὴ ἔχων ἐτέραν,
 θανεῖν ἢ μήτηρ βούλεται ταύτην μὴ καθορῶσα,
- 110 ἡμεῖς δὲ πρόθον ἀπειρον πρὸς αὐτὴν κεκτημένοι
 πάντες ἐπωμοσάμεθα ὅρκους φρικωδεστάτοις,
 ἂν τὴν οὐχ ὑποστρέψωμεν, καὶ οἱ πάντες νὰ σφαγῶμεν.»

86 Εὐθύς Kalonaros: αὐθις G

94 του Papadimitriou, 1947, 125: τοῦ G

104 καὶ added by Politis, 1967, 15

108 γὰρ δι' αὐτὴν G: δι' αὐτὴν γὰρ Politis, 1967, 15

Ἄκούων ταῦτα ὁ ἀμιρᾶς καὶ τὴν τόλμην θαυμάσας
 πρὸς τὸ μαθεῖν δῆτα στερεῶς εἰ τυγχάνουν ἀνδρείοι
 115 (ἀκριβῶς γὰρ ἠπίστατο τὴν τῶν Ῥωμαίων γλώτταν),
 ἤρεμα ἀπεκρίνατο λέγων αὐτοῖς τοιάδε:

«Εἰ ποθεῖτε τὴν ἀδελφὴν ποιήσαι ἐλευθέραν,
 εἰς χωρισθῆτω ἀφ' ὑμῶν ὃν ἔχετε γενναῖον,
 καὶ ὡς καρβαλλικεύσωμεν ἐγὼ τε καὶ ἐκεῖνος,
 120 καὶ ὡς μονομαχήσωμεν ἐγὼ τε καὶ ἐκεῖνος.

Καὶ εἰ μὲν τρέψω τον ἐγὼ, δούλους ὑμᾶς νὰ ἔχω·
 εἰ δὲ κάκεῖνος τρέψει με, χωρὶς λόγου παντοῖου
 νὰ λήψεσθε τὴν ἀδελφὴν μηδὲν ζημιωθέντες
 καὶ ἕτερα αἰχμάλωτα παρ' ἐμοῦ εὐρεθέντα.

125 Ἄλλως γὰρ οὐ πεισθήσομαι τὴν ἀδελφὴν παρέξαι,
 εἰ καὶ τὸν πλοῦτον δώσητε πάσης τῆς Ῥωμανίας. 3v
 Ἄπελθετε, σκοπήσατε ὅπερ ὑμῖν συμφέρει.»

Εὐθύς ἐξῆλθον ἅπαντες χαίροντες τῇ ἐλπίδι·
 ἀλλ' ἵνα μὴ φιλονεικοῦν ποῖος νὰ πολεμήσῃ,
 130 λαχνοὺς θεῖναι προέκριναν καὶ ἔλυσαν τὴν ἔριν·
 ἔλαχε δὲ τὸν ὑστερον τὸν μικρὸν Κωνσταντίνου,
 ὃς δίδυμος ἐτύγχανε μετὰ τῆς αὐταδέλφης.

ἽΟ πρῶτος νουθετῶν αὐτὸν ἤλειφε πρὸς ἀγῶνας,
 «Μὴ ὀλως,» λέγων, «ἀδελφέ, φωναὶ καταπτοήσουν,

135 μὴ κρότοι δειλιάσωσι, πληγαὶ σε ἐκφοβήσουν·
 κἂν γυμνὸν ἴδῃς τὸ σπαθίν, φυγεῖν οὕτω μὴ δώσης,
 κἂν ἄλλο τι δεινότερον εἰς τροπὴν μὴ ἐκφύγῃς·
 νεότητος μὴ φείσαι σῆς παρὰ μητρὸς κατάραν
 τῆς εὐχαῖς στηριζόμενος τὸν ἐχθρὸν καταβάλλῃς.

140 οὐ γὰρ παρόψεται Θεὸς δούλους ἡμᾶς γενέσθαι.

Ἄπιθι, τέκνον, εὐθυμον, μὴ δειλιάσης ὀλως.»

Καὶ στάντες πρὸς ἀνατολὰς Θεὸν ἐπεκαλοῦντο:
 «Μὴ συγχωρήσης, Δέσποτα, δούλους ἡμᾶς γενέσθαι.»

Καὶ ἀσπασάμενοι αὐτὸν προέπεμψαν εἰπόντες:

145 «Ἡ τῶν γονέων μας εὐχὴ γένηται βοηθός σου.»

ἽΟ δὲ ἐφ' ἵππου ἐπιβὰς μαύρου, γενναιοτάτου,
 σπαθὶν διαζώσάμενος λαμβάνει τὸ κοντάριν,
 ἐβάσταξε καὶ τὸ ῥαβδὶν εἰς τὸ ῥαβδοβαστάκιν·

114 τυγχάνουν Legrand: τυγχάνον G

126 δώσητε G

135 μὴ κρότοι Tsopanakis, 1960, 80, cf. E1: μικρὸν τι G

136 φυγεῖν G: perhaps φυγήν

138 σῆς Eideneier, 1970, 302: σε G σὺ Legrand

E1

E1

E2

- τῷ δὲ σημείῳ τοῦ σταυροῦ φραζάμενος παντόθεν
 150 τὸν ἵππον ἐπελάλησεν, εἰς τὸν κάμπον ἐξήλθε. 4r
 Ἐπαιξε πρῶτον τὸ σπαθίν, εἶθ' οὕτως τὸ κοντάριν·
 καὶ τινες τῶν Σαρακηνῶν ὠνείδιζον τὸν νέον:
 «Ἴδε ποῖον ἐξέβαλον πρὸς τὸ μονομαχησαί
 τὸν τρόπαια ποιήσαντα μεγάλα εἰς Συρίαν.»
 155 Εἷς δέ τις τῶν Σαρακηνῶν ἀκρίτης Διλεμίτης
 γαληνὰ πρὸς τὸν ἀμιράν τοιόνδε λόγον ἔφη:
 «Ὅρᾳς τὸ καταπτέρνισμα ἐπιδέξιον ὅπως,
 σπαθίου τὴν ὑποδοχὴν, γύρισμα κονταρίου;
 Ταῦτα πάντα ἐμφαίνουσι πείρα τε καὶ ἀνδρείαν·
 160 ὄρα λοιπὸν μὴ ἀμελῶς τὸ παιδίον προσκρούσης.»
 Ἐξέβη καὶ ὁ ἀμιράς εἰς φάραν καβαλλάρης· E9
 θρασύτατος ὑπάρχει γὰρ καὶ φοβερὸς τῇ θεᾷ,
 τὰ ἄρματα ἀπέστιλβον ἡλιακὰς ἀκτῖνας·
 κοντάριν ἐμαλάκιζε βένετον, χρυσωμένον· E17
 165 καὶ πάντες συνεξήλθασιν εἰς θέαν τοῦ πολέμου.
 Ὁ φάρας ἔπαιξε τερπνῶς πάντας ὑπερεκπλήττων·
 τοὺς γὰρ πύδας τοὺς τέσσαρας εἰς ἓν ἐπισυνάγων,
 καθάπερ ὡς ἐν μηχανῇ, ἐκάθητο ἐκείσε·
 ἄλλοτε δὲ ἐφαίνετο λεπτοπυκνοβαδίζων,
 170 ὡς δοκεῖν μὴ περιπατεῖν ἀλλὰ χαμαὶ πετᾶσθαι.
 Ὁ δ' ἀμιράς τερπόμενος, καθῶσπερ ἐπηγγέλη,
 παρευθὺς ἐπελάλησεν, εἰς τὸν κάμπον ἐξήλθε, E32
 κραυγάζων ὡσπερ ἀετὸς καὶ συρίζων ὡς δράκων, E33-4
 ὡς λέων ὠρυόμενος καταπιεῖν τὸν νέον. E33
 175 Ὁ δὲ τοῦτον δεξάμενος εὐθέως καὶ συντόμως,
 καὶ κονταρέας δώσαντες, ἐκλάσθησαν τῶν δύο, 4v
 ἑτέρου μὴ ἰσχύσαντος τὸν ἕτερον κρημνίσαι·
 καὶ τὰ σπαθία σύραντες, ἔσωθεν χεῖρας δόντες
 ἀλλήλους ἐσυνέκοπτον ἐπὶ πολλὰς τὰς ὥρας.
 180 Τὰ ὄρη ἀντιδύονησαν, οἱ βουνοὶ βροντὰς εἶχον· E38
 τὸ αἶμα δὲ κατέρρευε τὴν γῆν ἐκείνην ὀλην. E40
 Οἱ ἵπποι ἠγανάκτησαν, πάντας ἐκπληξίς εἶχεν·

149 τῷ δὲ σημείῳ Tsopanakis, 1960, 81: τὸ δὲ σημείον G φραζάμενος Legrand; φραζάμενος G

151 Ἐπαιξε G; ἔπαιξε Eideneier, 1970, 302

155 Διλεμίτης Manrogordato; Διλεβίτης G

162 ὑπάρχει G; ὑπήρχε Legrand

169 ἄλλοτε δὲ Legrand; ἄλλως τε G

171 ἐπηγγέλη Eideneier, 1970, 302, cf. G3.189: ἐπηγγέλα G ἐπεγέλα Legrand

- ὀλόπληγοι γεγόνασι, μηδεὶς τροπὴν ποιῶν τε.
 Ὡς δὲ καὶ τὸ παράδοξον Σαρακηνοὶ κατείδον,
 185 καὶ τὸ πολὺ θαυμάσαντες τὸ πρόθυμον τοῦ νέου,
 ἔστασιν δὲ τὴν ἄπειρον καὶ τὴν γενναίαν τόλμην,
 ἅπαντες πρὸς τὸν ἀμιρᾶν ὁμοφώνως ἐλάλουν:
 «Ἀγάπην ἐπιζήτησον, τὸν δὲ πόλεμον ἄφες,
 ὁ Ῥωμαῖος δεινὸς ἔστι, μὴ σε κακοδικήσῃ.» E29
- 190 Καὶ πρὸς φυγὴν ὁ ἀμιρᾶς εὐθέως ἐξετράπη
 καὶ ὁ πολλὰ καυχώμενος ἠττήθη κατὰ κράτος
 (καὶ γὰρ καύχῃσις ἅπανσα οὐκ ἀγαθὴ τυγχάνει).
 Πόρρωθεν ρίπτει τὸ σπαθίον, χεῖρας εἰς ὕψος ἄρας E52
 τοὺς δακτύλους ἐσταύρωσεν, ὡς ἦν αὐτοῖς τὸ ἔθος, E53
- 195 καὶ ταύτην πρὸς τὸν ἀγουρον τὴν φωνὴν ἐπαφῆκεν:
 «Παῦσαι, καλὲ νεώτερε· σὸν γὰρ ἔστι τὸ νίκος·
 δεῦρο λάβε τὴν ἀδελφὴν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν.» E55
- Καὶ λύσαντες τὸ θέατρον, ἀπῆλθον εἰς τὴν τένδαν·
 καὶ ἦν ἰδεῖν τοὺς ἀδελφοὺς χαρμονῆς ἐμπλησθέντας.
- 200 Χεῖρας εἰς ὕψος ἄραντες Θεὸν δοξολογοῦσι,
 «Ἡ δόξα,» πάντες λέγοντες, «σοὶ μόνῳ Θεῷ πρέπει·
 ὁ γὰρ ἐλπίζων ἐπὶ σὲ οὐ μὴ κατασχυθεῖη.» 5r
 Τὸν ἀδελφὸν ἠσπάζοντο μετὰ περιχαρείας·
 οἱ μὲν φιλοῦσι χεῖρας του, ἄλλοι τὴν κεφαλὴν του. E195
- 205 Τὸν δ' ἀμιρᾶν ἀμφοτέροι θερμῶς παρακαλοῦσι:
 «Δός, ἀμιρᾶ, τὴν ἀδελφὴν, καθὼς ἡμῖν ὑπέσχου,
 210 καρδίαν παραμύθησον τὴν λύπη βαρυνθεῖσαν.» E61
 Ὁ ἀμιρᾶς δὲ πρὸς αὐτοὺς οὐκ ἀληθεύων ἔφη:
 «Σφραγίδα λάβετε ἐμὴν, γυρεύσατε τὰς τένδας,
 210 πανταχοῦ ἐρευνήσατε, ἴδετε τὰ φουσσᾶτα:
 τὴν ἀδελφὴν γνωρίσαντες, λαβόντες πορευθήτε.»
 Οἱ δὲ μετὰ πολλῆς χαρᾶς τὴν σφραγίδα λαβόντες,
 τὸν δόλου ἀγνοήσαντες, ἐπιμελῶς ἠρεύουν.
 Καὶ πανταχοῦ γυρεύσαντες, μηδὲν δὲ εὐρηκότες, E66
- 215 λυπούμενοι ὑπέστρεφον πρὸς ἀμιρᾶν εὐθέως.
 Καὶ καθ' ὁδὸν Σαρακηνῶ ἀγροίκῳ συναντῶσιν· E67

- ἐκεῖνος ἔφη πρὸς αὐτοὺς διὰ τοῦ δραγουμάνου:
 «Τίνα ζητεῖτε, ἄγουροι, τίνος χάριν θρηνεῖτε;»
 Οἱ δὲ ἀνταπεκρίθησαν λέγοντες μετὰ θρήνων:
- 220 «Κόρην ἠχμαλωτεύσατε ἀδελφὴν ἡμετέραν
 καὶ ταύτην μὴ εὐρίσκοντες οὐ ζῆν θέλομεν ἔτι.»
 Στενάξας δ' ὁ Σαρακηνὸς τοιόνδε λόγον ἔφη:
 «Διέλθετε εἰς τὸ ὑπαύχενον· εὐρήσατε ρυάκιν· E71
 χθῆς ἐν αὐτῷ ἐσφάξαμεν εὐγενικὰς ὠραίας, E72
- 225 διότι οὐκ ἐπέειθοντο εἰς ἃ ταῖς ἐλαλοῦμεν.» E73
 Ἐλάλησαν τοὺς ἵππους των, ἀπῆλθον ἕς τὸ ρυάκιν·
 πολλὰς σφαιμέννας εὐρήκαν εἰς τὸ αἶμα βαπτισμένας, 5v E79. 81. 87
 ὧν μὲν αἱ χεῖρες ἔλειπον, κρανία τε καὶ πόδες, E80
 ὧν δὲ τὰ μέλη ἅπαντα, καὶ τὰ ἔγκατα ἔξω,
- 230 γνωρισθῆναι ὑπὸ τίνος μὴ δυνάμενα ὄλωσ. E85
 Καὶ ταῦτα θεασάμενοι, ἐκπληξῖς τούτους εἶχεν
 καὶ χοῦν λαβόντες ἀπὸ γῆς ταῖς κεφαλαῖς προσραίνουσι, E86
 ὄδυρμούς τε ἐκίνησαν καὶ θρήνους ἐκ καρδίας:
 «Ποῖαν χεῖρα συγκόψομεν, ποῖαν κλαύσομεν κάραν;
- 235 Ποῖον μέλος γνωρίσαντες τῇ μητρὶ κομιοῦμεν;
 ὦ ἀδελφῆ παγκάλλιστε, πῶς ἀδίκως ἐσφάγης;
 ὦ γλυκυτάτῃ μας ψυχῇ, πῶς σοι τοῦτο συνέβη;
 Πῶς δὲ παρ' ὥραν ἔδυνας καὶ ἔσβεσας τὸ φῶς μας;
 Πῶς κατεκόπησ μεληδὸν ὑπὸ χειρὸς βαρβάρων;
- 240 Πῶς οὐκ ἐνάρκησεν ἡ χεὶρ τοῦ ἀσπιλάγχχου φονέως,
 τοῦ μὴ κατελήσαντος σοῦ τερπνὴν ἡλικίαν,
 τοῦ μὴ κατοικτειρήσαντος φωνὴν σου τὴν ὠραίαν;
 Ὅντως εὐγενικὴ ψυχῇ, διὰ τὴν ἀχρειοσύνην
 ἠρετίσω τὸν θάνατον καὶ σφαγὴν ὀλεθρίαν·
- 245 ἀλλ', ὦ ἀδελφῆ παγκάλλιστε, ὦ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ,
 πῶς σε διαχωρίσομεν ἐκ τῶν λοιπῶν σωματῶν;
 Ἐξομεν τοῦτο κἂν μικρὰν τιὰ παραμυθίαν;
 ὦ ὦρα πανδεινότετε καὶ δολία ἡμέρα,
 μὴ ἴδοις ἡλιὸν ποτε, μὴ φῶς σοι ἀνατείλοι·

217 δραγουμάνου Kalonaros: δραγουμάνου G

226 ἕς Trapp: εἰς G

233 ὄδυρμούς Legrand: ὄδυρδούς G

243 διὰ G: παρὰ Legrand

- 250 σκότους ἐμπλήσοι σε Θεός, ὅταν τὴν ἀδελφὴν μας
ἀνηλεῶς κατέκοπτον οἱ ἄνομοι ἀδίκως. E171
Ποῖον μητρὶ ἔλεινῃ μῆνυμα κομιοῦμεν;
Ἥλιε, τί ἐφθόνησας τὸ ὠραῖον μας ἀδελφιν, 6ε
ἀδίκως ἐθανάτωσας δι' οὐ ἀντέλαμπέ σου;»
- 255 Ἄλλ' ὁμως ὡς οὐκ ἴσχυσαν εὐρεῖν τὴν ἀδελφὴν των, E124
τάφον ἓνα ποιήσαντες κατέθαψαν ἀπάσας E125
καὶ θρηνοῦντες ὑπέστρεφον πρὸς ἀμιράν εὐθέως, E126
θερμὰ κινοῦντες δάκρυα ἐκ μέσης τῆς καρδίας:
«Δός, ἀμιρά, τὴν ἀδελφὴν, εἰ δ' οὐ, θανάτωσόν μας·
- 260 οὐδεὶς ἡμῶν ἀνευ αὐτῆς ὑποστρέφει ἐν οἴκῳ
ἀλλὰ σφαγῶμεν ἀπαντες διὰ τὴν ἀδελφὴν μας.»
Ἀκούων ταῦτα ὁ ἀμιράς, ὁρῶν δὲ καὶ τοὺς θρήνους,
ἤρξατο τούτους ἐρωτᾶν: «Τίνες ἐστέ καὶ πόθεν; E133
Γένους ποίου τυγχάνετε; Ποῖον θέμα οἰκεῖτε;» E134
- 265 «Ἡμεῖς ἐκ τὸ Ἀνατολικόν, ἐξ εὐγενῶν Ῥωμαίων·
ὁ πατήρ μας κατάγεται ἀπὸ τῶν Κιναμάδων, E137
ἡ δὲ μήτηρ μας Δούκισσα, γένους τῶν Κωνσταντίου· E138
στρατηγοὶ μὲν οὖν δώδεκα ἐξάδελφοι καὶ θεῖοι, E139
ἐξ οὖν ὅλοι τυγχάνομεν μετὰ τῆς αὐταδέλφης. E139
- 270 Ὁ πατήρ μας ἐξόριστος διὰ τὴν τιμωρίαν, E140
ἦν αὐτῷ προεξένησαν τινὲς τῶν συκοφάντων.
Οὐδεὶς ἀφ' ἡμῶν ἔτυχεν εἰς τὴν ἐπέλευσίν σου,
καὶ γὰρ ἡμεῖς ὑπήρχομεν στρατηγοὶ εἰς τὰς ἄκρας·
εἰ γὰρ ἐκεῖ ἐτύχομεν, οὐκ ἂν τοῦτο συνέβη,
- 275 οὐκ ἂν εἰς οἶκον μᾶς ποτε εἶχετε πορευθῆναι·
ἀφ' οὗ δὲ οὐκ ἐτύχομεν, καλῶς νὰ τὸ καυχᾶσαι.
Ἄλλ', ὦ ἀμιράδων μέγιστε καὶ πρῶτε τῆς Συρίας,
νὰ προσκυνήσης τὸν Βαγδᾶ· εἶπέ καὶ σὺ τίς εἶ γε. 6ν
Καὶ εἰ στραφοῦν οἱ συγγενεῖς ἀπὸ τοῦ ταξιδίου,

259 Δός Legrand: δός ἡμῖν G

263 Τίνες Dangitzi, 1958/9, 228: τίνος G

269 ἐξ οὖν Eideneier, 1970, 302: ἐξ ὧν G

270 τὴν τιμωρίαν Eideneier, 1970, 302: τὴν μωρίαν G, cf. διὰ μούρτη E140

272 ἐπέλευσίν Legrand: ἔλευσιν G

- 280 φέρουν καὶ τὸν πατέρα μας ἀπὸ τὴν ἐξορίαν,
 νά σε καταζητήσωμεν ὅπου δ' ἂν καὶ τυγχάνης·
 οὐ γὰρ ἂν ἀνεκδίκητον ἔασομεν τὴν τόλμην.»
 «Ἐγώ, καλοὶ νεώτεροι,» ὁ ἀμιρᾶς ἀντέφη,
 «Χρυσοβέργου υἱὸς εἰμι, μητρὸς δὲ τῆς Πανθίας,
 285 Ἄμβρων ὑπῆρχε μου παππούς, θεῖος μου ὁ Καρόης. E145
 Τέθνηκε γάρ μου ὁ πατήρ ἔτι νηπιῖου ὄντος,
 παρὰ μητρὸς ἐδόθην δὲ εἰς συγγενεῖς Ἀράβους,
 οἵτινές με ἀνέθρεψαν εἰς Μωάμετ τὸν πόθον·
 ὄρωντες δέ με εὐτυχῆ εἰς πάντας τοὺς πολέμους
 290 ἐξουσιαστὴν ἐποίησαν εἰς ὅλην τὴν Συρίαν
 291 καὶ ἐκλεκτοὺς μοι ἔδωκαν τρισχιλίους κονταράτους.
 293 Καὶ μικρόν τι καυχῆσομαι πρὸς ὑμᾶς ἀληθεύων·
 292 πᾶσαν Συρίαν ὑπέταξα καὶ ἐπίασα τὸ Κοῦφερ,
 294 τὴν Ἡράκλειαν ὕστερον ἐξήλειψα ταχέως·
 295 τὸ Ἀμόριν δὲ καταλαβὼν ἄχρι τοῦ Ἰκονίου
 πλήθη ληστῶν ὑπέταξα καὶ πάντα τὰ θηρία.
 Ἐμοὶ οὐκ ἀντεστάθησαν στρατηγοί, οὐ φουσσᾶτα, E149
 γυνὴ δέ με ἐνίκησε πᾶν ὠραιότητα·
 ταύτης τὰ κάλλη φλέγουν με, τὰ δάκρυα μαραίνουν,
 300 οἱ στεναγμοὶ φλογίζουν με, τί ποιῆσαι οὐκ ἔχω.
 Δι' αὐτὴν ὑμᾶς ἐπείραζον ἵνα τὸ βέβαιον μάθω·
 οὐδέποτε γὰρ παύεται ὑπὲρ ὑμῶν θρηνοῦσα.
 Πάντως ἐξαγορεύω σας, τὴν ἀλήθειαν λέγω, γι
 εἰ οὐκ ἀπαξιῶνετε τοῦ ἔχειν με γαμβρόν σας, E162
 305 διὰ τὰ κάλλη τὰ τερπνὰ τῆς ὑμῶν αὐταδέλφης E175
 νά γένωμαι Χριστιανὸς στραφεῖς εἰς Ῥωμανίαν. E177
 Καὶ μάθετε τὸ βέβαιον, μὰ τὸν μέγαν Προφήτην,
 οὔτε φίλημά μ' ἔδωκεν οὔτε τινὰ λαλίαν. E166
 Δεῦτε οὖν εἰς τὴν τένδαν μου· ἴδετε ἣν ζητεῖτε.» E169
 310 Ἐκεῖνοι ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἀπὸ περιχαρείας
 τὴν τένδαν ἀνεσήκωσαν καὶ ἔσωθεν εἰσηλθόν·
 εὔρον κλίνην χρυσόστρωτον, χαμαὶ δὲ τὸ κορίτζιν. E179-80

288 εἰς Μωάμετ τὸν πόθον Trapp (cf. 2483 εἰς Μωάμετ τὸν πόθον Sathas-Legrand
 from εἰς ἀμετρίαι τοῦ πόθου); εἰς τὸ εὐ μετὰ πόθου G

291, 293, 292 rearranged thus by Eideneier, 1970, 303

292 Κοῦφερ Legrand: Κοῦφε G

299 ταύτης Legrand: ταύτην G

304 εἰ Legrand: ἦ G

- ὥς ἔκειτο, Χριστέ, ἐκεῖ, ἔλαμπεν ὡς ἀκτίνες·
οἱ ὀφθαλμοὶ κατάβροχοι ἦσαν ἐκ τῶν δακρῶν.
315 Ἦν ἰδόντες οἱ ἀδελφοὶ ἀνέστησαν σπουδαίως
καὶ ταύτην μετ' ἐκπλήξεως ἕκαστος κατεφίλει·
ἀπροσδοκῆτου γὰρ χαρᾶς ἐλθούσης παρ' ἐλπίδα,
χαίρονται πάντες οἱ αὐτῆς τυχόντες ἀνεπίστως.
Ὅμοῦ θλίψιν ὑπέφερον, τὰ δάκρυα καὶ πόνους
320 καὶ χαρὰν τὴν πανθαύμαστον τὴν τότε γεναμένην.
ὥς δὲ ταύτην ἠσπάζοντο μετὰ περιχαρείας,
καὶ δάκρυα προσέβαλλον ποιοῦντες μέγα θρήνον
καὶ «Ζῆς,» ἔλεγον, «ἀδελφή, Ζῆς, ψυχὴ καὶ καρδιά.
Ἡμεῖς θανοῦσαν σε εἶχομεν καὶ σπασθοκοπημένην,
325 ἀλλ' οὖν τὰ κάλλη ζῶσαν σε ἐτήρησαν, φιλότατη·
τὰ κάλλη γὰρ καὶ τοὺς ληστὰς ἡμέρους ἐκποιοῦσι
καὶ πολεμίους φείδεσθαι νεότητος καὶ κάλλους.»
Εἶθ' οὕτως βεβαιώσαντες τὸν ἀμιρὰν μεθ' ὄρκου
γαμβρὸν ἵνα τὸν λάβωσιν, ἂν ἔλθῃ εἰς Ῥωμανίαν, 7ν
330 τὰ βούκινα ἐδώκασιν, ὑπέστρεφον εὐθέως.
Καὶ πάντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ἀλλήλους:
«ὦ θαῦμα ὅπερ βλέπομεν, δύναμις τῶν Ῥωμαίων,
αἰχμάλωτα ἀναρρῶουσι, φουσσᾶτα καταλύουσιν,
πίστιν ἀρνεῖσθαι πείθουσι, θάνατον μὴ φοβεῖσθαι.»
335 Καὶ ἀκουστὸν ἐγένετο εἰς τὸν σύμπαντα κόσμον
ὅτι κόρη πανεύγενος μὲ τὰ τεριτνά της κάλλη
φουσσᾶτα ἐκατέλυσε περίφημα Συρίας.

E183-4

E190

E197-8

E213

E214

E214

322 μέγα θρήνον Eideneier, 1970, 303, cf. Z515: μετὰ θρήνων G

332 Ῥωμαίων G: ἐρώτων Mavrogordato (cf. Z527)

333 ἀναρρῶουσι Tsopanakis, 1960, 81, cf. Z528, G 1.78, 2.18 etc: ἀναλύουσι G